Helsinki 4.12.2023

RESERVILÄISLIITTO
Reservistförbundet

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sotilaskurinpidosta ja rikostorjunnasta Puolustusvoimissa ja siihen liittyviksi laeiksi

Reserviläisliitto ry kiittää mahdollisuudesta lausua otsikon mukaisesta aiheesta, jolla on huomattava merkitys eri turvallisuusviranomaisten yhteistyön kehittämisessä ja ennen kaikkea ennakoivassa varautumisessa erilaisiin turvallisuusuhkiin. Reserviläisliitto on aiemmin antanut kirjallisen lausunnon hallintovaliokunnalle aiheeseen liittyen.

Uusien toimivaltuuksien tavoitteena on tehostaa maanpuolustusta vaarantavaan toimintaan liittyvien rikosten estämistä ja paljastamista. Muuttunut turvallisuustilanne korostaa entisestään näitä, pääosin Puolustusvoimille esitettyjä muutostarpeita.

Lakiesityskokonaisuus perusteluineen on erittäin kattava. Esityksessä on otettu huomioon aikaisemmilla lausuntokierroksilla esille tulleet asiat; tarvittaessa selkeine perusteluineen, miksi muutosesitystä ei ole huomioitu. Tästä esimerkkinä muun muassa eri henkilöstöryhmien yhdenvertaisuus (kantahenkilökunta, reserviläiset ja varusmiehet) tutkinnan toteuttamisessa myös valmiutta kohotettaessa. Lisäksi on suoritettu muiden toteuttamismahdollisuuksien tarkastelu.

Esityksessä tuodaan myös esille aiemmissa lakivalmisteluissa hylättyjä kohtia jopa kymmenen vuoden takaa. Näiden osalta on jo saatujen kokemuksien ja lainsäädännön käytännön soveltamistilanteiden yhteydessä havaittujen ongelmien kautta muodostunut selkeä uudelleenarviointitarve.

Pääesikunnalla on oltava mahdollisuus toteuttaa lakisääteiset tehtävänsä kai-kissa valmiustilanteissa, normaalioloista poikkeusoloihin. Esitetyllä sääntelyllä pyritään siihen, että Pääesikunnalla olisi tarvittavat, itsenäiset toimivaltuudet tehtäviensä suorittamiseen eikä sääntely nojaisi toisen viranomaisen toimivaltaan tai toimivaltuuksiin. Tämä tavoite on tuotu useasti hyvin perusteltuna esille. PTR-yhteistyö on kuvattu lakiesityksessä selkeästi, joskin käytännön yksityiskohdissa ja käytännön kokemusten perusteella tullee tarkennustarpeita.

Reserviläisliitto on aikaisemmassa lausunnossaan todennut pitävänsä reserviläisten toimivaltuuksia koskevia ehdotuksia hyvänä. Ennalta estämisen ja paljastavan toiminnan on oltava etupainotteista, ja suorituskykyä on tarvittaessa kyettävä käyttämään ja toiminnan resursseja lisäämään jo normaalioloissa. Näihin haasteisiin on esityksessä vastattu hyvin mukaan lukien valmiuden kohottamiseen liittyvät asiakokonaisuudet. Myös reserviläisille annettava koulutus on huomioitu lakiesityksessä antaen hyvät perusteet koulutuksen toteuttamiselle.

Helsinki 4.12.2023

RESERVILÄISLIITTO
Reservistförbundet

Asevelvollisuuslain mukaisessa palveluksessa olevan reserviläisen tehtävät ja toimivaltuudet on esitetty aineistossa selkeästi. Toiminta olisi osa viranomaistehtävää ja reserviläiset toimisivat virkamiesten ohjauksessa ja valvonnassa. Virkavastuuta koskevaa sääntelyä on täsmennetty ja lisätty säännös rikosoikeudellisesta virkavastuusta sekä vahingonkorvausvastuusta saatujen lausuntojen perusteella. Esityksessä on myös varsin seikkaperäisesti esitetty ne salaiset tiedonhankintakeinot, joihin asevelvollisilta edellytetään riittävää koulutusta.

Palveluksessa oleville, tehtävissä avustaville tai tiedonhankintamenetelmiä käyttäville reserviläisille voi tehtävissä tulla vastaan tilanteita, joissa he voivat joutua tavalla tai toisella turvautumaan voimakeinojen käyttöön tai hätävarjeluun. Nämä oikeudet on huomioitu esityksessä. Asevelvollisuuslain mukaisessa palveluksessa reserviläinen on ensisijaisesti vastuussa oman toiminnan lainmukaisuudesta ja siten myös rikosoikeudellisessa virkavastuussa, joka ei ole sinänsä uusi asia. Vastaava velvoite on kirjattu Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen ammunnanjohtajien osalta lakiin vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta. Nämä molemmat kokonaisuudet on pohdittu syvällisesti ja esitys antaa hyvät perusteet aikanaan jalkauttaa asiat käytäntöön.

Esityksessä todetaan kuitenkin, että reserviläiset eivät ole Puolustusvoimien virkamiehiä ja tämän takia perustuslakivaliokunta tulee arvioimaan ehdotettuja säännöksiä perustuslain 124 §:n kannalta. Reserviläisliitto pitää tätä varmistusta hyvänä ratkaisuna, mahdollisesti myös tulevia Nato-tehtäviä ja -velvoitteita silmällä pitäen.

Maanpuolustusta vaarantavaan toimintaan liittyvien rikosten estäminen ja paljastaminen saattavat olla pitkäkestoisia ja aikaa vieviä prosesseja. Olisi hyvä harkita esimerkiksi määräaikaisten palvelussuhteiden hyödyntämistä pitkäkestoisissa prosesseissa kuin asevelvollisuuslain perusteella palvelukseen otettavia reserviläisiä.

Reserviläisliitto pitää erinomaisena asiana, että reserviläisten osaamista ja maanpuolustustahtoa hyödynnetään aiempaan enemmän.

Reserviläisliitto esittää, että lain voimaantulo olisi mahdollista toteuttaa aikaisemmin kuin esityksessä oleva 1.1.2025. Lakimuutoksille on selkeä tarve nykyisessä turvallisuuspoliittisessa tilanteessa.

Lisätietoa lausunnosta antaa Reserviläisliiton toiminnanjohtaja Minna Nenonen,
p. 040 072 1412 ja minna.nenonen@reservilaisliitto.fi

Kari Salminen
Puheenjohtaja
Reserviläisliitto ry

Minna Nenonen
Toiminnanjohtaja
Reserviläisliitto ry